

УДК 616.1/.4:614.255.3+378.14

**ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІСЛЯДИПЛОМНУ ПІДГОТОВКУ
СІМЕЙНИХ ЛІКАРІВ НА КАФЕДРІ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ І ТЕРАПІЇ
В УКРАЇНСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ СТОМАТОЛОГІЧНІЙ АКАДЕМІЇ**

Ждан В. М., доктор медичних наук, професор

Шилкіна Л. М., кандидат медичних наук

Бабаніна М. Ю., кандидат медичних наук

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» (м. Полтава, Україна)

Резюме. У статті висвітлені питання оптимізації впровадження інформаційних технологій у післядипломну підготовку на кафедрі сімейної медицини і терапії в Українській медичній стоматологічній академії. Впровадження інформаційних технологій в системі дистанційного навчання є одним із пріоритетів модернізації сучасної медичної освіти, спрямованої на підвищення фахового рівня підготовки майбутніх сімейних лікарів, від діяльності яких залежить безпека та здоров'я нації.

Ключові слова: інноваційні технології, безперервний професійний розвиток, запровадження комп'ютерних технологій, інтегративний підхід, професійна компетентність, інтернет-ресурси.

Резюме. В статье освещены вопросы оптимизации внедрения информационных технологий в последипломную подготовку на кафедре семейной медицины и терапии в Украинской медицинской стоматологической академии. Внедрение информационных технологий в системе дистанционного обучения является одним из приоритетов модернизации современного медицинского образования, направленной на повышение профессионального уровня подготовки будущих семейных врачей, от деятельности которых зависит безопасность и здоровье нации.

Ключевые слова: инновационные технологии, непрерывное профессиональное развитие, компьютерные технологии, интегративный подход, профессиональная компетентность, интернет-ресурсы.

Summary. At the presents stage of the modernization of the health care system the great attention is paid to the methods of postgraduate education optimization. There was opened the centre of practical training to improve practical skills. The adoption of information technologies with elements of distance education.

Key words: innovative technologies, endless professional development, computer technologies, integrative approach, professional competence, internet resource.

Вимоги суспільства до розвитку лікаря-спеціаліста розкривають нові сучасні тенденції, які впливають на якість післядипломної підготовки лікарів і визначають їх зміст.

На сучасному етапі в Україні відбувається процес реформування галузі національної системи охорони здоров'я. Особливість розвитку клінічних, лабораторних знань, удосконалення засобів лікувально-діагностичної апаратури веде до того, що для надання допомоги хворому на сучасному рівні фахівець повинен відповідати міжнародним вимогам, а саме – мати певний рівень знань та практичних навичок. Вирішальним фактором у цьому є інтерактивне навчання: це навчання в процесі оволодіння практикою [1]. При такому підході отримання знань, а особливо навичок, лікар проходить через осмислення власних вмінь та дій. Факультет післядипломної освіти Української медичної стоматологічної академії (УМСА) використовує різноманітні способи подання матеріалу та контролю знань. Перспективними напрямками викладацьких інновацій на етапі післядипломної освіти є розвиток інтегративного підходу до навчального процесу, впровадження новітніх методів його організації:

- проблемно-орієнтоване навчання;
- об'єктивні структуровані методи оцінки практичних навичок;
- стандарти тестування;
- об'єктивне оцінювання професійної компетентності та ін.

Активне впровадження цих технологій у післядипломну медичну освіту УМСА дає можливість вивести підготовку лікарів-фахівців на рівень світових стандартів. Необхідно навчити лікарів-інтернів мислити неординарно, ставити перед собою завдання і творчо підходити до його вирішення. Сьогоднішні лікарі-інтерни – це завтрашні професіонали, від яких залежить і здоров'я нації, і розвиток охорони здоров'я.

Саме використання в педагогічному процесі інформаційних технологій дозволить сформувати лікаря-інтерна здатного до розв'язання найскладніших проблем у реаліях сучасної дійсності [2].

Післядипломне навчання на кафедрах факультету післядипломної освіти показало високу теоретичну підготовку лікарів, проте практичне навчання дещо відстає від теоретичної підготовки.

Виходячи з цього, для покращання якості опанування практичними навичками та вмінь майбутніх сімейних лікарів факультетом післядипломної підготовки академії проведена низка заходів з удосконалення практичної підготовки.

На виконання наказів МОЗ України №1074 від 03.12.2010 р. «Про заходи МОЗ України щодо удосконалення підготовки лікарів» та №1088 від 10.12.2010 р. «Про удосконалення післядипломної підготовки лікарів», переглянуті робочі навчальні плани і програми підготовки лікарів в інтернатурі, на циклах спеціалізації та передатестаційних циклах зі спеціальності «загальна практика-сімейна медицина», в яких 5% годин відведено для лекційного матеріалу, а 75% – для опанування практичними навичками, що застосовуються у клінічній діяльності лікаря загальної практики-сімейної медицини.

З метою суттєвого покращання якості опанування практичними навичками навчальний процес майбутніх сімейних лікарів здійснюється в умовах навчально-практичного Центру загальної практики-сімейної медицини, який розташований на базі амбулаторії сімейної медицини села Степне Полтавського району та на базі комунального закладу «Центр первинної медико-санітарної допомоги №2» міста Полтави. Раціональним є те, що створені вони на базах зразкових амбулаторій, де за графіком проводяться практичні заняття (тренінги) у відповідності до визначених проблемних питань та компетенції. У навчально-практичних центрах застосовуються мультидисциплінарний підхід до оволодіння практичними навичками та методично-консультативний – в опануванні міжгалузевими знаннями та їх використання у майбутній професії.

Керуючись вимогами до професійної лікарської компетентності, та з метою удосконалення техніки надання медичної допомоги, нами розроблені покрокові алгоритми з опанування практичними навичками та вміннями, які складені з урахуванням ступеню оволодіння навичками та доступності для вивчення як на заняттях під контролем куратора, так і для самостійного опрацювання в режимі он-лайн. Підготовлений пакет ситуаційних задач за всіма розділами навчальної програми (найбільш часті та проблемні ситуації, що зустрічаються в роботі лікаря загальної практики).

На виконання Наскрізної програми підготовки лікарів зі спеціальності «Загальна практика-сімейна медицина» у вищих медичних навчальних закладах IV рівня акредитації (Київ, 2011 р.), в академії розроблений план заходів, який обговорений та затверджений на засіданні Вченої ради факультету післядипломної освіти (ФПО) УМСА. Згідно цих заходів створено спільний комплексний план кафедр сімейної медицини і терапії факультету післядипломної освіти з кафедрою пропедевтики внутрішньої медицини із доглядом за хворими, загальної практики (сімейної медицини) – додипломна підготовка.

Переглянуті «Індивідуальні плани» лікарів-інтернів з оновленням переліку практичних навичок згідно «Наскрізної програми» та розроблені принципи їх оцінювання та засвоювання. Активно впроваджуються індивідуальні плани практичної підготовки, проводяться тренінги відпрацювання навичок надання невідкладної допомоги.

Розпочато друк серії навчальних посібників з питань сімейної медицини: «Неонатологія з позиції сімейного лікаря» (2011 р.), «Хірургічна допомога в практиці сімейного лікаря» (2012 р.), «Стандарти діагностики та лікування в загальнолікарській практиці» (2012 р.), «Проблеми

ревматичних захворювань у практиці сімейного лікаря» (у 2-х част., 2013 р.) та інші. Електронні варіанти посібників розміщені на сайтах кафедр, що дає змогу майбутнім сімейним лікарям постійно ознайомлюватися з ними.

На ФПО академії впроваджуються нові інформаційні технології навчання. Для оптимального вирішення проблеми безперервного професійного розвитку лікаря нами впроваджуються нові підходи, альтернативні традиційним. Вони полягають у використанні сучасних інформаційних технологій, за допомогою яких можна передавати знання на відстані [3]. Саме така форма освіти здатна забезпечити постійний розвиток фахівця у відповідності із діючими стандартами. Дистанційна освіта (ДО) проводиться у форматі регламентованого часу (відеоконференції, інтернет-технології та інше) або індивідуального самостійного режиму (електронні тести, підручники, журнальні статті).

Медична ДО повинна складатись із:

- проведення дистанційних лекцій або в межах тематичних курсів;
- індивідуальних телемедичних консультацій.

Перевагою ДО в професійному удосконаленні лікарів є :

- можливість читання лекцій одночасно для декількох аудиторій;
- спілкування з провідними спеціалістами в процесі теленавчання;
- демонстрація діагностичних процедур одночасно з коментарями лікаря-спеціаліста;
- процес навчання відбувається без відриву від роботи в клініці.

Одним із способів вирішення проблеми оперативної доставки інформації до слухачів є проведення відеоконференцій. Відеоконференція (ВК) – це комп'ютерна телекомунікаційна система, яка є засобом обміну інформацією та проведення дискусій [1]. Особливістю такої форми інформаційного забезпечення педагогічного і медико-діагностичного процесів є інтерактивні спілкування в режимі реального часу, поєднання візуального та аудіального подання інформації, можливість одночасного безпосереднього та дистанційного міжаудиторного спілкування. У процесі дискусії учасники відеоконференцій можуть безпосередньо бачити один одного на моніторах комп'ютерів. Відеоконференція є основною технологією для проведення телелекцій та телесемінарів.

Дистанційні лекції мають основну мету довести до слухачів тематичний матеріал, який є базовим для наступного більш глибокого вивчення.

На кафедрі сімейної медицини і терапії проводяться наукові дослідження з ініціативної тематики «Оптимізація використання інформаційно-комунікативних технологій в клінічній медицині та післядипломній медичній освіті», номер державної реєстрації 0111 U004880.

Нами досліджено характеристики дротового та бездротового доступу до мережі Інтернет та можливість використання даних сервісів для організації телеконференцій. Порівнювались швидкість отримання та відправки даних (відеоінформації) та надійність (безперебійність) функціонування протягом проведення конференції. Виявлено, що пріоритетними є дротові засоби зв'язку, а саме – міські кабельні мережі на базі оптоволокна та «звитої пари» (протягом «останньої милі»). Серед бездротових серверів рекомендується «UTEL» (стандарт WCOMA) та «PEOPLENET» (стандарт СДМА – 2000), які функціонують на території всіх обласних центрів країни та забезпечують реальну швидкість 1-1,5 Mbit/s та 0,2-0,3 Mbit/s, відповідно, до отримання та відправки даних, достатньо для організації відеотрансляції зображення розміром 540*480 пікселів зі швидкістю 25 кадрів за секунду, що відповідає якості телевізійного стандарту [1].

Впровадження дистанційних технологій в систему післядипломного навчання є одним із підходів модернізації медичної освіти, що спрямоване на підвищення фахового рівня підготовки медичних працівників, від яких залежить безпека та здоров'я нації.

Таким чином, наш досвід підтверджує думку про необхідність використання інформаційних технологій в Українській медичній стоматологічній академії та подальше поширення заходів щодо удосконалення практичної та теоретичної підготовки лікарів на післядипломному етапі навчання, що сприятиме формуванню свідомого сприйняття

навчального матеріалу, розвитку творчого професійного мислення та стійкого інтересу до обраної професії сімейного лікаря.

Література

1. Впровадження телемедицини для покращення якості перинатальної допомоги в Україні / М. Блуньє, Д. Добрянський, К. Римаренко, І. Ващенко // Моделі покращення перинатального здоров'я в Україні: узагальнення досвіду роботи 2005-2007 рр.: за ред. М. Рааб, Р. Моїсеєнко. – К.: Логос, 2009. – С. 65-98.
2. Brauchli K. The iPath telemedicine platform / K. Brauchli, M. Oberholzer // J. Telemed. Telekare. – 2005. – V. 11, Suppl. 2. – P. 3-7.
3. Information computer technologies for distant medical collaboration in the Ukraine – Swiss Perinatal Health Project / М. Блуньє, Т. Загорулько, Д. Добрянський, К. Браучлі // Укр. журн. телемедицини та медичної телематики. – 2006. – Т. 4, №1. – С. 21-29.